

Batı Trakya Türkleri ve Batı Trakya Göçmenleri Yardımlaşma Derneği

Western Thrakian Turks and Western Thracian Immigrants Association

Mehmet ÖZALPER^a

ÖZ	ABSTRACT
<p>Türk-İslam kimliğinin yakın dönem yegâne temsilcisi olma misyonunu üstlenen Osmanlı Devleti'nin kurulduğu ve güçlendiği coğrafya, kısmen Balkanlar olmuştur. Bu bölgede hâkimiyetini devam ettirdiği sürede yerleştirmiş olduğu Türk-İslâm kültürü doğal olarak çok derin kökler salmıştır. İzlemiş olduğu iskân siyaseti ile bu bölgeye yerleştirilen nüfus, devletin güçlü olduğu dönemlerde bölgeyi sosyal ve ekonomik olarak mamur bir hale getirmiştir. Ancak bu, bölge Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda ne denli önemli bir rol üstlenmiş ise devletin yıkılması sürecinde de ilk kıvılcımların çıktığı bölge olarak önemli olmuştur. Küresel ölçekte yaşanan Birinci Dünya Savaşı gibi önemli gelişmelerinde etkisiyle on dokuzuncu yüzyılda Osmanlı Devleti'nin varlığı son bulmuştur. Devletin yıkılmasından sonra Batı Trakya başta olmak üzere bu bölgelerde kalan Türk-İslam nüfusu, bu gelişmelerden önemli ölçüde etkilenmiştir. Bağımsızlığını elde eden modern Balkan devletleri tarafından izlenen ulus devlet politikaları nedeni ile varlıkları kabul görmemiş ve ötekileştirilmişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti, kurulduğu ilk andan itibaren Batı Trakya Türklerinin müreffeh bir hayat yaşamaları için uğraşmıştır. Lozan Konferansı'nda verdiği mücadele ile Batı Trakya Türkleri için "Azınlık Hakları" elde edilmiştir. Kuruluş sürecinden sonra sürekli gündemde olan Batı Trakya Türkleri için "Batı Trakya Göçmenleri Yardımlaşma Derneği" kurulmuştur. Bu çalışmamızda, tarihsel süreçte Batı Trakya Türkleri ve onların sorunlarını dile getirip çözüm bulmak için kurulmuş olan derneğin faaliyetleri incelenecektir.</p>	<p>The geography where the Ottoman Empire, which assumed the mission of being the only representative of the Turkish-Islamic identity in the near term, was founded and strengthened, was partially the Balkans. The Turkish-Islamic culture that he established in this region during his dominance naturally took very deep roots. The population settled in this region with the settlement policy it followed made the region prosperous socially and economically during the periods when the state was strong. However, just as the region played an important role in the establishment of the Ottoman State, it was also important as the region where the first sparks emerged in the process of the collapse of the state. The existence of the Ottoman Empire came to an end in the nineteenth century, with the impact of important developments such as the First World War, which took place on a global scale. After the collapse of the state, the Turkish-Islamic population remaining in these regions, especially in Western Thrace, was significantly affected by these developments. Due to the nation-state policies followed by the modern Balkan states that achieved their independence, their existence was not accepted and they were marginalized. The Republic of Turkey, from the very first moment of its establishment, has endeavored for the Turks of Western Thrace to live a prosperous life. "Minority Rights" were obtained for the Turks of Western Thrace with the struggle he gave at the Lausanne Conference. "Western Thrace Immigrants Aid Association" was established for the Western Thrace Turks, who were constantly on the agenda after the establishment process. In this study, we will examine the activities of the Western Thrace Turks and the activities of the association, which was established to express their problems and find solutions in the historical process.</p>
<p>Anahtar Kelimeler</p> <p>Batı Trakya Türkleri, Göçmen, Dernek, Balkanlar, Türk-İslam.</p>	<p>Keywords</p> <p>Western Thrace Turks, Immigrants, Association, Balkans, Turkish-Islam.</p>

^a Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü.

Email: mehmetozalper65@hotmail.com

(Sorumlu Yazar/Corresponding author)

1. Giriş

Batı Trakya, 1913'de Batı Trakya Hükûmet-i Müstakillesi'nin kurulduğu dönemde çizilen sınırlar esas alındığında bir kısmı Yunanistan, bir kısmı da Bulgaristan topraklarında kalan bir bölgedir. Lozan Antlaşması'nın imzalanması ile çizilen sınırlar esas alındığı zaman ise tamamı Yunanistan toprakları içerisinde kalmıştır. Doğusu Meriç Nehri ile sınır olmak kaydıyla Türkiye, batısı Mesta Karasu Nehri sınırı ile Makedonya, Kuzeyi Rodop Dağları sınırı ile Bulgaristan, güneyi ise Ege Denizi ile bölgenin sınırları çizilmiştir. 1356'dan itibaren Rumeli'ye geçen Osmanlı Devleti, bu bölgelerde kendi hâkimiyetini tesis etmiştir. 1360'da Dedeoğlu'nun fethedilmesiyle Batı Trakya'ya giren Osmanlı kuvvetleri, 1363 Sazlıdere ve 1372 İkinci Çirmen Muharebeleri'nden sonra Tapu Tahrir defterlerindeki kayıtlara göre I. Murad döneminden başlamak üzere buralara Anadolu'dan Türk-Müslüman nüfus getirmiştir. Batı Trakya, bu tarihten başlamak üzere Türk İslam kültürü ile şekillenmiştir. Anadolu'dan gelen Türkmenler buralara geldikleri bölgelerin isimlerini verdikleri gibi Türkçe isimlerle yeni yerleşim yerleri de kurmuşlardır. 1485-1519 tarihli Tahrir defterleri kayıtlarında Türk-Müslüman nüfus sayısı, gayrimüslim nüfus sayısının üç katına yakın bir sayıya ulaşmıştır (Halaçoğlu ve Eren, 1992: 144,145).

Devletin batıya doğru ilerleyişi sürerken sadece Batı Trakya değil bütün Balkan coğrafyası Osmanlı Devleti için önem arz etmiştir. Devlet merkezinin konumu itibarıyla güvenlik noktasında Balkanlara verilen önemin yanında, topraklarının verimi ve üretim merkezi olması ayrıca bölgeden elde edilen vergi gelirleri gibi ekonomik sebeplerde vardır. Özellikle devletin batı dünyasından haberdar olabilmesi de Balkanlar sayesinde olmuştur. Devletin uyguladığı devşirme sisteminden ötürü asker temini içinde önemli bir merkez konumundadır. Bu sebepler Osmanlı Devleti'nin padişahlarının Balkanlara özel bir ilgi göstermelerine sebebiyet vermiştir. Bu ilgi, bölgede çok köklü ve kurumsallaşmış bir vakıf sistemi ve buna bağlı olarak da kalıcı bir kültürel miras bırakmıştır (Sancaktar, 2011: 28,29).

Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesi ile Balkan toprakları ve Anadolu arasında kesintisiz bir bağlantı sağlanmıştır. Balkanlarda büyük bir devlet haline gelen Osmanlı Devleti bu tarihten sonra cihanşümul bir devlet haline gelmiştir. Özellikle İstanbul'un bir anlamda yeniden imar edilmesi ile birlikte büyük bir başkent haline gelmiştir. Savaş ve fetih elbette ki Balkanları ele geçirmede kullanılan bir yöntem olmakla birlikte Osmanlı Devleti'nin bu bölgeleri elinde tutması sadece kılıç yolu ile olmamıştır. Osmanlı Devleti'nin siyasi bir terim olarak kayıtlarına giren "İstimâlet" siyaseti sayesinde Balkan sakinlerine yönelik uzlaştırıcı bir siyaset izlenmiştir. Belki kılıcın etkisinden daha etkili olan bu politika devletin sahibi olduğu güzellikleri göstererek insanların gönülden bir bağlanma hissetmelerine sebebiyet vermiştir. Osmanlı padişahları izlemiş oldukları bu yöntemin öncesinde uç beyleri vasıtasıyla fethedecekleri devletin sınırlarına akınlar düzenlemek kaydıyla dirençlerini kırdıktan sonra uzlaştırıcı siyaset doğrultusunda Osmanlı hâkimiyetine girdikleri takdirde mal, can ve namus güvenliklerinin bizzat Osmanlı padişahının güvencesinde olduğuna dair garanti vermişlerdir. Bu garantiyi yazmış oldukları ferman ve beratlarla etmiş oldukları yeminle tasdikleyip o bölgenin siyasi ve dini önderlerine yollamak suretiyle bölge halkının güvenini kazanmışlardır. Doğal olarak bu şekilde güvenilen bir devletin sahibi olduğu kültür, bölgede kendisine bir yer edinmiş ve devlet büyürken kültür de yayılmış ve kabul görmüştür (İnalçık, 2012: 3).

Balkanlarda uygulanmış olan bu barışçı politika sayesinde bir alışma döneminden sonra bölge hanedanlığı devre dışı bırakılmıştır. Osmanlı Devleti devamında kendi sistemini, kanun ve yasalarını devreye koymuştur. Ancak bu bir anda zorla yaptırılmamıştır. Eski sitemin mevcut

bulunan kutsalları zorla değiştirilmemiş halkın tepkisi çekilmemiştir. Bunun yanı sıra bu sayede Balkanlarda kültürel bir asimilasyonda uygulanmamıştır. Bölgenin mevcut idari taksimatı, vergiler, adetleri ve askerlik sistemleri bazen aynı şekilde muhafaza edilmiştir. Balkanların tarımsal üretim merkezi olması sebebiyle Osmanlı Devleti en kalabalık nüfus oranını teşkil eden köylü nüfusun örf, adet ve ödedikleri vergilerin sistemini kendisinden önceki sistemde bırakmış direk kaldırmak yerine sahibi olduğu nizamnameler içerisine dâhil etmiştir. Balkan halklarına karşı sürekli bu uzlaşmacı tavırla yaklaşan Osmanlı Devleti bu sebeple öncelikle bu bölgede benimsenmiş ve büyüme göstermiştir. Sadece liderliğini yaptığı dinin hukukunu işletmemiş örfi hukuk ve sultanların kendilerine ait kanunlar etkili hukuk kuralları olmuştur. Hukuk sistemi olan merkezîyetçiliği kuvvetli bürokratik sistemin temeli de Balkanlar da atılmıştır. Detayları daha da genişletilebilmesi mümkün olan bu barışçı politika Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda beş asra yakın bir süre nasıl yaşayabildiğini kendi yönetim ve nizamını bu bölgede nasıl uygulayabildiğini açıklayan önemli bir konudur. İslâmiyet'in kendi hukuki kuralları içerisinde gayr-i müslimlere haklar tanımış olduğu hukuk sistemini Balkanlarda hakkıyla uygulayan Osmanlı Devleti, bu vatandaşların askerlik yapmamaları sebebiyle vergi vermekten başka kendi tebaasıyla ayırımını yapmamıştır (Binark, 1996: 8).

Osmanlı Devleti tesis etmiş olduğu bu barış ortamında adına "Millet Sistemi" denilen egemenliği altındaki bütün etnik ve dini unsurları birleştiren bir sistem kurmuştur. Bu, Balkanlar başta olmak üzere hâkimiyeti altındaki bütün bölgelerde ayrımlar olmadan bir Osmanlılık algısı oluşturmuştur. Hâkimiyetin kurulduğu on üçüncü yüzyıldan on dokuzuncu yüzyıla kadar işlerliğini sürdürmeyi önemli ölçüde başarmıştır. Ancak dünyadaki fikri gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan milliyetçilik akımı Osmanlı Devleti'ni de ciddi bir şekilde etkilemiştir. Bu etkilenmenin ilk olarak Balkanlarda başladığı görülmüştür. Osmanlı Devleti'nin bir dünya devleti haline gelmesindeki en önemli özelliği olan temel sistemlerini kurmuş olduğu Balkanlar bu tarihlere gelindiğinde bu sistemlerin çökmeye başladığı bölge olma özelliğini taşımıştır. Bunun en önemli sebebi Balkanların Milliyetçiliğin doğduğu Batı dünyasına olan yakınlığı olmuştur. On dokuzuncu yüzyılda Batı Avrupa'da kök salan bu akım Balkan liderleri ve aydınlarını derinden etkilemiştir (Jelavich, 2013: 195) Şunu da eklemek gerekir ki Balkanlar'da milliyetçiliğin özellikle de Osmanlı Devleti'ne karşı yayılmasında ve gelişmesinde Rusya başta olmak üzere büyük dünya devletlerinin önemli ölçüde rolleri olmuştur (Yetim, 2011: 289. Bkz. Kara, 2020, 546-558).

Bölgedeki Osmanlı hâkimiyetinin kaybolmasından sonra Balkan Savaşları ile birlikte Osmanlı Devleti'nin Edirne'yi geri alırken Bulgaristan, Doğu Trakya'yı kaybedince Batı Trakya üzerinde hâkimiyet kurmak üzere harekete geçmiştir. Burada meskûn Türkler harekete geçerek Bulgar işgalini kabul etmemişler ve yerel birlikler ile mücadeleye başlamışlardır. Bölgede bulunan Eşref Kuşçubaşı, Enver Paşa ile yaptığı görüşmelerden sonra harekete geçmiş milis kuvvetlerin desteği ile Gümülcine merkez olmak üzere 31 Ağustos 1913 tarihinde Batı Trakya Hükûmet-i Müstakillesi'ni kurmuşlardır. Bu geçici hükümet Osmanlı Devleti'nden destek istemiş ancak Osmanlı Devleti İtilaf devletlerinin baskısından dolayı istediği yardımı yapamamıştır. Çok büyük gayret ve heveslerle kurulmuş olan bu oluşum Osmanlı Devleti ile Bulgaristan arasında imzalanan İstanbul Barış Antlaşması ile Batı Trakya Bulgaristan'a terk edilmiş ve Batı Trakya Hükûmet-i Müstakillesi son bulmuştur (Baysal, 2013: 23). Nitekim bugün dahi Balkanlar söz konusu olduğunda en çok konuşulan bölge Batı Trakya'dır (Osmanlı Belgelerinde Batı Trakya, 2009: 1).

Milliyetçilik fikri yayılmaya başladıkça isyanlar (Sırp, Yunan, Bulgar, Eflak-Boğdan isyanları) baş göstermiştir. Nihayetinde Osmanlı Devleti'nin bölgedeki hâkimiyetini bitiren 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı ve devamında imzalanan Ayastefanos (Yeşilköy) Antlaşması ile modern Balkan devletleri kısmen bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Birinci Dünya Savaşı'nda ayrı bir önem kazanan Trakya bölgesi, Doğu Trakya'da İstanbul'u ve Boğazlar bölgesine koruyabilmek adına önem arz etmiştir. Batı Trakya ise Doğu Trakya'dan Batı Rumeli'ye giden yolda bir koridor ve kara köprüsü vazifesi görmüştür. Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin yenilmesi ile beraber bu bölgeler iki husustan dolayı ayrıca önem kazanmıştır. Birincisi işgallere karşı Batı sınırı olmasından dolayı, ikincisi de bölge halkının işgal esnasında oluşacak durumlarından ötürü kendilerini koruma isteği ve bu doğrultuda yerel müdafaa cemiyetlerinin kurulmuş olmasıdır. Bunlardan Trakya-Paşaeli Cemiyeti ve Batı Trakya Komitesi, Doğu ve Batı Trakya'da yaşayan Türklerin haklarını, bölgede yaşayan Türk unsurun tarihi geçmiş, sahibi olduğu ekonomik durum ve nüfus bakımından üstünlüğünü gösteren harita, grafik ve broşürler hazırlamışlardır. Bunları İtilaf devletlerinin ve Amerika Birleşik Devletleri yüksek komiserliklerine vermiş ayrıca Paris Barış Konferansı'na da yollamışlardır (Bıyıklıoğlu, 1992: XIV). Aslında Osmanlı Devleti Balkan coğrafyasının kopmaması için bir takım ıslahat girişimlerinde de bulunmuştur. Ancak bu kopuşu engelleyememiştir (Karaca, 2010: 25).

Batı Trakya Türkleri yaşamış oldukları Batı Trakya'da yüzyıllar boyunca bölge nüfusunun kahir ekseriyetini oluşturmuştur. Buna bağlı olarak sahibi oldukları kültür bölgede yayılmış ve kendi din ve kültürlerinden olmayan halka bu üstünlüğü hissettirecek bir baskı uygulamamışlardır. Ancak bölgenin Balkan Savaşları ile birlikte önce sırasıyla Bulgaristan'ın ve Yunanistan'ın işgaline uğraması sebebiyle yabancı hâkimiyeti altına girmişlerdir. Batı Trakya Hükûmet-i Müstakillesi dönemi hariç olmak üzere bu yabancı hâkimiyeti günümüze kadar devam etmiştir. Batı Trakya Türkleri, hâkimiyetin Osmanlı Devleti'nde olduğu dönemde beraber yaşadıkları milletlere karşı hiçbir ötekileştirme faaliyetine girmemişlerdir. Ancak kendileri aynı muameleyi görmemiş akla hayale gelmeyecek işkence ve zulümlere maruz kalmışlardır. Kutsallara saldırmak suretiyle yapılan bu zulümler sistemli bir şekilde bölgede yaşayan Türk-İslâm nüfusunun azalması için yapılmıştır. Nitekim bölge hâkimiyetini elinde tutan Osmanlı Devleti'nin nüfus sayımlarında Türk-Müslüman nüfusun çoğunlukta olduğu sabit iken uluslararası toplantılarda bu sayıyı sürekli olarak az gösterilmek suretiyle bölge üzerinde kendi hâkimiyetlerini kurmak istemişlerdir. Bu baskı ve zulümler oradaki Türklerin göçe zorlanmasına sebebiyet vermiştir. Nitekim bunlar yapılmamış olsaydı Batı Trakya'daki Türkler bugün dahi nüfus olarak bölgede çoğunluğu teşkil edecekti. Bu baskılara Osmanlı Devleti ve devamında kurulan Türkiye Cumhuriyeti hiçbir zaman sessiz kalmamış uluslararası platformlarda Türklerin haklarını savunmuşlardır. Demokrasinin ve insan haklarının sözde savunucusu olarak görülen Batı dünyası devletleri ile imza altına alınan 1830 Londra Protokolü, 1881 İstanbul Milletlerarası Sözleşmesi, 1913 Atina Antlaşması, 1920 Yunan Sevr'i ve 1923 Lozan Antlaşması gibi Antlaşmalar ile Batı Trakya'da azınlık haline getirilmeye çalışılan Türklerin haklarını garanti altına almaya çalışmışlardır. Ancak bu imzalanan antlaşmalara rağmen Batı Trakya Türklerinin maruz kaldıkları baskılar sona ermemiş mecburi bir şekilde asırlardır yaşadıkları topraklardan göçe zorlanmışlardır (İlker, 2005: 620).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu kadroları devletin temellerini henüz attıkları dönemde Batı Trakya'ya barındırdığı Türk nüfus sebebiyle ayrı bir önem vermişlerdir. Atılan hemen her adımda hissedilen bu önem en bariz şekilde Türkiye Cumhuriyeti'nin bir anlamda kuruluş beyannamesi olma özelliğini taşıyan Misak-ı Milli metnine dahi girmiştir. Metnin üçüncü

maddesinde Batı Trakya meselesi şu şekilde zikredilmiştir; “*Türkiye sulhüne bırakılan Garbi Trakya vaziyeti hukukiyesinin tesbiti de sekenesinin kemâl-i hürriyetle beyan edecekleri araya tebaan oya göre vaki olmalıdır*”. Maddeden de anlaşılacağı üzere Batı Trakya’da bulunan Türk nüfusunun fazlalığı sebebiyle bölgede yapılacak bir oylamada nasıl bir sonuç ortaya çıkacağı tahmin edilmiştir (Oran, 1986: 14). Türkiye Batı Trakya Meselesi’ne bu derece önem atfetmesine rağmen bu bölge başta İngiltere olmak üzere itilaf devletlerinin baskısı sonucu bölgenin kaderiyle ilgili referandum Lozan’da kabul görmemiş ve bölge Yunanistan’a bağlanmıştır. İmzalanan Antlaşma’nın ilgili hükümleri gereğince Yunanistan’a bağlanan Batı Trakya Türkleri azınlık haklarının ötesinde özel haklara sahip olacaklarına dair hükümleri içeren maddeler eklenmek suretiyle Yunanistan sınırları içerisinde kalmışlardır. Bu haklar içerisinde kendi eğitim ve dini kurumlarını açma, kendi dillerinde eğitim yapma gibi maddeler mevcuttu. Ancak Yunanistan Lozan’ın hükümlerini hiçbir şekilde işletmemiştir. Bunun tam aksine baskı ve zulümler neticesinde Batı Trakya’da Türk nüfusunda 1920’li yıllardan bu zamana kadar üçte iki oranında düşüş yaşanmıştır (Gökçen, 2003: 52).

Lozan Antlaşmasında mübadele dışında tutulmalarına rağmen Batı Trakya Türkleri, Yunanistan’ın izlediği politika sebebiyle sıkıntılar yaşamışlardır. Yaşanan bu sıkıntıların protesto edilmesi yabancı ülke temsilciliklerinden talep edilmesine rağmen ciddi bir kabul görmemiştir (B.O.A. HR.-İM.- 42-22) Mübadeleye tabi olan Anadolu Rum nüfusu Yunanistan’a yoğun bir yerleşim yapmıştır. Yunanistan gelen bu göç dalgasını planlı olarak özellikle Türklerin meskûn olduğu bölgelere yerleştirmiştir. Mevcutta devam eden dengeler gözetilmemiştir. Bunun yanı sıra Türklerin ellerindeki araziler Yunan hükümeti tarafından alınmak suretiyle Anadolu’dan gelen mübadil Rumlar için köy ve mahallelerin kurulması, Türklerin evlerinin odalarına dahi Rumların yerleştirilmesi en yıkıcı hususlar olmuştur. Bu sebeplerden ötürü Batı Trakya Türkleri mübadelenin ilk yıllarından itibaren bu duruma daha fazla dayanamayıp Türkiye’ye göç etmişlerdir (Erdem, 2021:142).

2. Batı Trakya Göçmenleri Yardımlaşma Derneği ve Faaliyetleri

Tarihi söylemiyle “muhacirlik” tarihsel süreç içerisinde insanın yaşadığı en olumsuz durumlardan biri olmuştur. Göçmenler göç yolları üzerinde çok ciddi sıkıntılar çekmişlerdir (B.O.A. HR.-İD.- 20-17) Batı Trakya Türkleri de bu süreci yaşamış ancak en büyük artı olarak bu göç sürecini anavatan olarak görülen Türkiye Cumhuriyeti’ne yapmışlardır. Bu süreçte Türkiye Cumhuriyeti kuruluş yıllarından günümüze değin sadece Batı Trakya değil Balkanların bütününden gelen Türk-Müslüman nüfusa elinden gelen her konuda yardımını esirgememiştir. Anavatan’da yaşamış oldukları yerleşme sürecinde ise bu rahat ortamın getirdiği refah sayesinde kendi sosyal birliklerini sağlamaya yönelik dernekler kurmuşlardır. Bu derneklerden bir tanesi de aslında bütün dünyada göç ettikleri bölgelerde farklı isimlerle kurulmuş olan “Batı Trakya Göçmenleri Yardımlaşma Derneği” olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti, Yunanistan ve belli dönemlerde izlediği yayılcı politikalar sebebiyle Bulgaristan ile kurmuş olduğu siyasi ilişkilerin seyrine de paralel olarak Batı Trakya’dan göçler almıştır. Bu alınan göçler belli zamanlarda Türk Hükümeti tarafından yasaklandığı da olmuştur. Ancak bunun en önemli sebebi Türkiye Cumhuriyeti’nin Batı Trakya’yı stratejik bir bölge olarak görmesi ve buradaki mevcut Türk nüfusun azalmamasını istememesidir. Bu konu ile ilgili en önemli gelişme ise Yunanistan ile Türkiye arasında imzalanan ve göçmenlerin statülerini düzenleyen önemli antlaşmalardan, 10 Haziran 1930 tarihli Ankara Antlaşması olmuştur. Balkan savaşlarından İkinci Dünya Savaşı yıllarına kadar Batı Trakya’dan Türkiye’ye çeşitli zamanlarda

yapılan bu göçlerle gelen Türk nüfus ülke içerisinde çeşitli coğrafyalara yerleştirilmişlerdir. Ancak büyük yerleşim yerleri olması sebebiyle İstanbul ve Bursa illeri bu göçleri en fazla istihdam eden iller olmuştur (Çakal, 2020: 68,78).

Göçlerin yoğunlaştığı 1945-51 yılları arası İstanbul'daki Batı Trakya Türk'ü sayısında ciddi bir artış olmuştur. Gelen bu göçmenler Yunanistan'ın baskı ve zorlamaları neticesinde bütün mal ve mülklerini satıp değerlendirme imkânı bulamadan yaşadıkları yeri terk edip Türkiye'ye gelmişlerdir. Buna bağlı olarak ekonomik olarak ciddi sıkıntılar yaşamışlardır. Tarihsel süreç içerisinde kendilerinden önce İstanbul'a yerleşmiş olan akrabaları ise kurmuş oldukları düzen sayesinde maddi olarak daha iyi bir durumdadırlar. Buna bağlı olarak yeni gelen akrabalarının yaşadıkları bu zor süreci daha rahat atlatabilmeleri ve ihtiyaç duydukları barınma, iş hayatına dahil olma gibi sorunlarının daha hızlı çözümü adına bir teşkilat yapısı tesis etme gereği duymuşlardır. Batı Trakya Türkü olan Baki Zorlu, Ali Uzöner, Hayrettin Giray, Muharrem Trak ve Muhittin Karasu'nun yönetimini oluşturduğu, kuruluş ismi olan "Batı Trakya Göçmenleri Yardım Cemiyeti" ismiyle bir dernek kurmak istediklerine dair dilekçelerini 6 Eylül 1946 tarihinde İstanbul'da yetkili makamlara vermişlerdir. Derneğin ilk tüzüğü 31 Mart 1947 tarihinde tescil almış olmasına rağmen 9 Eylül 1946 tarihinde gayri resmi bir toplantının yapıldığı da kayıtlar arasındadır. Derneğe ait olan 3.5 cm çapında ki mühürde tescil tarihi olarak 9 Eylül 1946 tarih ve yer olarak da İstanbul yazmaktadır. Adres olarak kurucu başkan olan Baki Zorlu'nun İstanbul ili Fatih ilçesi Sofular Caddesi 130 numarada bulunan evi yer almaktadır. Çeşitli tarihlerde semt değişiklikleri olmasına rağmen dernek sürekli olarak faaliyetlerini İstanbul'da sürdürmüştür (Aktar, 1987:5).

Dernek, kuruluş amacı olarak Batı Trakya Türkleri arasında yardımlaşma ve yaşanan sıkıntıların giderilmesi amacıyla kurulmuş ve on yıl sonra da "Batı Trakya Göçmenleri Yardımlaşma Derneği" adını almıştır. Daha sonra iki defa isim değişikliği yaparak "Batı Trakya Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği" son olarak da "Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği" ismini almıştır. Siyaset haricinde olmak üzere yerel ve uluslararası mecralarda Batı Trakya Türklerinin sorunların çözümü adına uğraşmış ve azınlık haklarını koruyan kanun ve kararnamenin çıkması yönünde öncü rol oynamıştır (Dernek Arşiv Kayıtları, 2022: btdd.org.tr). Dernek, esas kuruluş amacı olan göçmenlere yardım noktasında düzenli toplantılar yapmıştır. Bu vesile ile 1959 yılında her bir göçmene 10-15 Türk lirası yardımda bulunulmuştur. Ancak dönemin şartları gereği bu meblağın az olduğunu ve durumu maddi durumu iyi olan dernek üyelerinden bağış olarak daha fazla yardım yapmaları talebinde bulunmuştur. Göçmenler içerisinde hasta olanların tedavilerinin dernek vasıtasıyla hastanelerde yapılmış gerekli ilaçların temini de yine dernek görevlileri tarafından yapılmıştır. Derneğin ilgilendiği bir diğer önemli iş, göçmenlerin yaşayabilecekleri konut ihtiyaçlarıdır. Nitekim bu sorun o dönem çok ciddi seviyelere ulaşmıştır. Dernek bu sorunu halledebilmek için göçmenlere uzun vadeli kredi verebilmek amacıyla bir kooperatif kurmuştur. Kooperatif, evlerin yapılacağı arsayı kendi imkânlarıyla temin etmiş, evlerin projeleri çizilip hazır hale getirilmiştir. Gerekli olan kredi tutarının temini için Başbakanlığa bilgi verilmiştir. Başbakanlık konuyu İmar Bakanlığına göndermiş kredi tutarının temini Emlak Kredi Bankası'ndan alınmak üzere girişimler başlamıştır (B.C.A. 30-10-0-123-790-1/2).

Yapılacak olan evlerin proje onayı İstanbul Belediyesi tarafından yapılacağı için bir süre onay izni beklenmiştir. Onayın alınması haberi dernek yönetimi ve göçmenler arasında büyük bir sevinç yaşanmasını sağlamıştır. Konu ile ilgili olarak dernek yönetimi Batı Trakya Göçmenlerinin

aslında hepsinin belli alanlarda tecrübeli birer esnaf ve zanaatkâr olduklarını belirtmişlerdir. Ancak Yunanistan'ın kendilerine uygulamış olduğu baskı ve zorlama politikalarından dolayı oradan sahibi oldukları sermayeyi değerlendirme fırsatı bulamadan Türkiye'ye geldiklerini vurgulamışlardır. Bu sebeple uygun vadelerle verilecek krediler sayesinde Batı Trakya Türklerinin bu beceri ve sanatlarını burada icra edebilme imkânı bulacaklarını belirtmişlerdir. Bu imkânların sağlanması ile beraber kendileri için sıkıntılı olan süreci halletmek kaydıyla, ülke ekonomisine de ciddi katkılar sunabileceklerini dönemin hükümet merkezine iletmışlerdir. Batı Trakya Göçmenleri Yardımlaşma Derneği, eğitim konusunu da önemli ölçüde ilgi göstermiştir. Sosyal ve ekonomik ilerlemenin eğitim sayesinde olacağını bilincinde olarak göçmenler arasında öğrenci olanlara ayrı bir önem vermişlerdir. Yıl bazlı olarak var olan verilerde 1956 yılında 18, 1958 yılında 16, 1959, yılında ise 23 öğrenciye Türkiye Cumhuriyeti tarafından burs verilmiş, bunun yanında Türk vatandaşlığına geçen diğer bütün öğrencilere de zaruri ihtiyaçlarının karşılamak üzere yardımda bulunulmasına vesile olmuştur. Bu destekleri veren Türkiye Cumhuriyeti'ne teşekkürlerini sunmuşlardır. Yapılan bu faaliyetler için dernek belirli bir bütçeye ihtiyaç duymaktaydı. Ancak böyle bir para olmadığı için işleyişlerde sıkıntılar yaşanmaktadır. Dernek kayıtlarında 1959 yılı bütçesinde 8629 lira 47 kuruş gelir kayıtlı iken 7616 lira 61 kuruş gider olduğu belirtilmiştir. Bu paranın 2254 lira 97 kuruşu ise derneğin gelirlerin başlıca kalemi olan üyelik aidatları olmuştur. Bu sebeple maaşlı çalışan görevlendiremedikleri gibi bu sıkıntı işleyişin aksamasına da sebebiyet vermiştir (B.C.A. 30-10-0-123-790-1/3).

Batı Trakya Göçmenleri Yardımlaşma Derneği her ne kadar İstanbul merkezli kurulmuş olsa da özellikle Batı Trakya'da göç etmeyen Türklerin sorunlarını da sürekli olarak gündemine almıştır. İstanbul Rumlarının da Batı Trakya Türkleri gibi mübadeleden muaf tutulmalarına rağmen rahat bir hayat yaşadıklarını herhangi bir göçe maruz kalmadıkları belirtilmiştir. Ancak Batı Trakya Türkleri'nin Yunanistan tarafından her türlü zorlama ve zulme maruz kaldığı belirtilmektedir. Türkiye'den mübadele ile giden Rumların Türk köylerine yerleştirildiği arazi, hayvan ve zahirelerinin 1923 yılından itibaren zorla ellerinden alındığı belirtilmiştir. Aslında gelen Rumların Makedonya ve Adalar bölgesine yerleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Şehirde yaşayan Türk esnafların Rumlar tarafından sistemli bir boykota tabi tutulmak ve Rumlara göre misliyle vergi vermek suretiyle ekonomik baskı altında olduğu da derneğin vâkıf olduğu bir husus olmuştur. Türk köylülerinin ve çocuklarının sürekli olarak Rumlar tarafından hakarete uğradığı müracaat edilen mahkemelerinin ise sürekli olarak Türkleri haksız çıkardığı da kayıtlar arasındadır. Batı Trakya'nın tamamında üç yüzden fazla Türk köyü bulunmasına rağmen hiçbirinin öğretmeni bulunmamaktadır. Bu husus Batı Trakya Türkünün eğitiminin önünde büyük bir engel teşkil etmektedir. Yunanistan ile yapılan anlaşma gereği Batı Trakya'ya 30 öğretmen görevlendirilmiştir. Fakat bunlarda geçici olduğu için mevcut sorunu çözmemiştir. Türklerin kendilerinin ücretlerini ödemek kaydıyla görevlendikleri öğretmenlerin atamalarını da Rum müfettişler yapmakta buna bağlı olarak müfettişin hoşuna gitmeyen en ufak bir harekette tecrübeli faydalı bile olsa öğretmenin işine son verilmektedir. Emeklilik işlemleri Yunan hükümetin onayı ile olduğu için İstanbul'da emekli olan öğretmenlerin Batı Trakya'ya gelmelerini engellemek için bu öğretmenlerin emekliliği İstanbul'da kalma şartı ile onaylanmaktadır. İskeçe ve Gümülcine gibi yerleşim yerlerinde Türkler tarafından kurulan cemaatleri kendi okullarına öğretmen tayin etme yetkisine sahip iken bu yetkide kısıtlanmıştır (B.C.A. 30-10-0-123-790-1/4).

Dernek bölgede yaşayan Pomak Türklerinin sorunları ile de yakın bir ilgi göstermiştir. Pomaklar, Bulgarcanın bir lehçesini konuşan Müslüman bir halktır (Pınar, 2016: 803). Balkan coğrafyasının genel bir merkezi olmadığı için konuşulan diller arasında farklılıklar bulunmaktadır. Pomak Türklerinin konuştuğu dilin değişikliğinden ötürü Yunanistan bunu kullanmak suretiyle Türk olmadıklarını telkin etmek amacıyla bir dizi faaliyet yürütmüştür. Bu bölgeye Pomakların Agriyanus ırkından olduklarını telkin etmek için bu amaç doğrultusunda yetiştirilmiş idealist Rum öğretmenler tayin etmişlerdir. Türkçenin yerine Rumcanın konuşulmasına özellikle önem verilmiştir. Türkiye’den gelen öğretmenleri buraya sokmamak adına bölgeyi yasak bölge ilan etmişlerdir. Bunun yanında bölgede bulunan Rumları eğitmek amacıyla özel kurslar açıp diğer eğitim kurumlarında ise dünyadan, bilim ve fenden çok uzak bir eğitim yapılmasını sağlamışlardır. Yunanistan yönetiminin bir diğer taktiği ise bölgedeki Türklerin anavatana olan sevgi ve ehemmiyetlerini kaybettirmelerine çalışmak olmuştur. Kurtuluş Savaşı’nın devam ettiği yıllarda savaş suçu işlemeleri sebebiyle Yunanistan’a sığınan suçluları istihdam edip maddi desteğini hükümet tarafından sağlamak kaydıyla “Sebat” ve “Muhafazakâr” isimli gazeteleri kurup bu suçlulara Türk inkılaplarını yeren Yunan hükümetinin yaptıkları bu baskı zorlamaları gizleyerek öven yazılar yazdırmak suretiyle programlı bir Türklüğü silme faaliyeti yürütmüşlerdir. Dini hürriyet noktasında Batı Trakya Türkünün en yüksek dini makamı olan müftüler Yunanistan hükümeti tarafından tayin edilmektedir. Müftüler bir anlamda şeriat mahkemeleri olarak görev yapmaktadırlar. Nikâh, nafaka gibi meseleler için müracaat edenlerden mahkeme harcı adı altında alınan para ciddi miktarlara ulaşmaktadır. Müftüler bu paraları diledikleri gibi harcamaktadırlar. Elde edilen bu gelir ise yine Türklük aleyhine propaganda faaliyetlerinde kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra müftülerin tayin ettikleri imam, hatip ve müezzinler de aynı amaç doğrultusunda hareket etmektedirler bu vesile ile dini makamlar tamamen Yunanistan hükümetinin kontrolündedir. Yukarıda zikredilen toplumun inkişafı için gerekli aydın kesimin Türkiye’den gelenlerden karşılanması yoluna gidilmişse de Yunanistan hükümeti tarafından Türk üniversitelerinin yeterliği bahane edilerek bu konunun da önüne geçilmiştir (B.C.A. 30-10-0-123-790-1/5).

Yunanistan’ın uygulamış olduğu bu siyaset dernek tarafından insanlığa ve bunun yanında imzalanan Lozan Antlaşması’nın ruhuna da aykırı olarak görülmektedir. Batı Trakya Türklerinin İstanbul Rumları gibi mübadeleden muaf olarak aynı hak ve hürriyetlere sahip olmaları gerektiğini belirtmiştir. Ancak bu madde uygulanmadığı gibi Batı Trakya Türklerinin belli hususlarda sıkıntıları ileri bir boyuta ulaşmıştır. Bu hususlar şöyle sıralanmıştır;

- Eğitim-Öğretim işleri ile müftülük ve cemaat işleri günün şartlarına ve Batı Trakya Türkünün kültürüne göre yeniden teşkilatlandırılmalıdır.
- Görevli öğretmenlerin ücretleri güncellenmeli ve sigortaları yapılmalıdır.
- Adli, idari ve ticari işlerde adalet metfunu yerleştirilmeli eşitlik anlayışı hâkim kılınmalıdır.
- Türkiye’den gelen ve Batı Trakya Türkü olan yüksek tahsilli gençler istihdam edilmelidir.
- Doktor, eczacı, dişçi gibi elzem olan çalışanlarının denklik sınavına tabi tutulmadan serbest çalışmalarına izin verilmeli ve bu izin yasak bölgelerden kaldırılmalıdır.

Sayılan bu maddelerin hayata geçmediği takdirde Batı Trakya Türklerinin yok olmasının önüne geçilemeyeceğini belirten dernek, bu hususta kendilerine sürekli olarak yardım ve desteğini esirgemeyen Türkiye Cumhuriyeti’ne her mecrada minnetlerini dile getirmişlerdir (B.C.A. 30-10-0-123-790-1/5).

3. Sonuç

Kültür itibarı ile göçebe bir toplum yapısına sahip olan Türk milleti “göç” olgusunu yaşayışlarının bir gereği olarak dünyanın değişik coğrafyalarına, kendi törelerini hâkim kılmak maksadı ile tarih boyunca sürdürmüşlerdir. Anadolu topraklarını yurt edinen Osmanlı Devleti Türk-İslâm sentezi ile Balkan coğrafyasına hâkim olmak istemiştir. Bu amaca yönelik olarak uygulanan iskân siyaseti bu bölgeyi yaşanabilir mamur bir bölge haline getirmiştir. Bunu yaparken bölgenin kendilerinden önceki sakinleri olan gayrimüslim nüfusa bütün dünyaca “Pax Ottoman” diye bilinen bir barış ve huzur ortamı sağlanmıştır. Onların yaşayışlarına dinlerine, konuştukları dile asla bir kültürel sömürü uygulamamıştır. Bu durumun en önemli göstergesi ise günümüzde var olan modern Balkan devletleridir. Osmanlı hâkimiyeti altında buldukları uzun yıllar zarfında kültürel bir baskıya maruz kalmış olunsaydı kendi ulus devletlerini kurarken ihtiyaç duyup kullandıkları argümanların (dil, din, eğitim v.s.) izi kaybolmuş olurdu.

Batı Trakya bölgesi Balkanlar için önemli coğrafya olup Osmanlı Devleti’nin uyguladığı sistem sayesinde Rum ve Türk nüfusun huzur içerisinde yaşadığı bir bölge olmuştur. Bir anlamda Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş beyannamesi olan Lozan Antlaşması’nın imzalanması sırasında çalışma konumuz olan Batı Trakya Türkleri bölgedeki kadim kültürlerinden ötürü tıpkı İstanbul’da yaşayan Rum vatandaşlar gibi esas sakin olarak görülmüş bu sebeple yapılacak olan mübadelenin dışında tutulmuşlardır. Türkiye Cumhuriyeti vermiş olduğu taahhüde sadık kalarak Rum vatandaşları Türk vatandaşlardan ayrı tutmamış ve herhangi bir baskı ve zorlamaya mecbur bırakmamıştır. Ancak Yunanistan hükümeti Batı Trakya’da yaşayan Türklere dini, etnik, ekonomik, sosyal alanların hemen hepsinde programlı bir baskı ve zorlama süreci başlatmıştır. Aslında bu yaşanan durum bütün dünya kamuoyunun gözü önünde yapılmasına rağmen herhangi bir tepki almamıştır. Baskı ve zorlamalar Batı Trakya Türkü için dayanılmaz bir hal alınca Anavatan Türkiye tek kurtuluş çaresi olarak görülmüştür. Çok zor şartlar altında kendi yaşadıkları bölgedeki huzur ortamını terk edip çaresiz bir halde Türkiye Cumhuriyeti’ne göç etmek zorunda kalmışlardır. Gerek göç şartlarının zorluğu gerekse de yıllar içerisinde kazandıkları birikimleri değerlendirme fırsatı bulamadan Türkiye’ye gelen Batı Trakya Türkleri burada kendilerini Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş yıllarında yaşanan ekonomik zorlukların içerisinde bulmuşlardır. Ancak Türkiye Cumhuriyeti Batı Trakya Türküne her noktada desteğini hiçbir zaman eksik etmemiştir. Göç sürecinin zorluklarını atlatarak Türkiye’de yerleşik bir hal alan ilk göçmenler kendi akraba ve tanıdıklarının bu zorlu sürece destek vermek amacıyla “Batı Trakya Türkleri Yardımlaşma Derneği” adı altında kurmuş oldukları dernek sayesinde kendilerinden sonra gelen göçmenlerin hemen her sorunları ile ilgilenmişlerdir. Onların mücadele etmek zorunda kaldıkları ekonomik ve sosyal bütün sorunlara kendi teşkilatları olarak gerekli her desteği sundukları gibi Türkiye Cumhuriyeti’nin onlara yapacakları yardımların sevk idaresinde de önemli görevler üstlenmişlerdir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan günümüze kendi varlığını bina ederken kullandığı en temel argüman, milletin sahip olduğu kadim kültürüdür. Bu kültürün en değişmez öğelerinden biri ise hoşgörü ve yardımseverliktir. Dünyanın hangi coğrafyasında olursa olsun mazlum olan milletlere ki bunlar kendi soydaşı olmazsa bile kucak açmış kol kanat germiştir. Türkiye Cumhuriyeti kendinden önce Türk-İslâm medeniyeti çerçevesinde kurulan diğer devletlerin izlemiş olduğu yolu takip etmiştir. Bahsi geçen bu tarihi misyon kurulan Türk devletlerinin omuzlarında bir miras misali sürekli yapmaları gereken bir görev addedilmiştir. Batı Trakya Türkleri de bu sebebe binaen Türkiye Cumhuriyeti’ni anavatan olarak telakki etmişler ve burada

hayatlarını idame ettirme fırsatını bulmuşlardır. Burada çalışma konumuz olan “Batı Trakya Türkleri Yardımlaşma Derneği”ni kurmak suretiyle devletin yapmış olduğu yardımların yerlerine ulaşmasını temin etmişlerdir. Bu derneğin varlığı, evini yurdunu terk edip gelmek zorunda kalan Batı Trakya Türkünün hayata tutunmasına çok ciddi katkıları olmuştur.

Kaynakça

- Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivleri, B.C.A. 30-10-0-123-790-1.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri, B.O.A. HR.-İD..- 20-17., B.O.A. HR.-İM..- 42-22.
- Aktar, H. (1987), *Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği'nin Tarihçesi*, Batı Trakya'nın Sesi Dergisi, I, 5-11, İstanbul.
- Baysal, F., (2013), *Türk-Yunan ilişkilerinde Bir Soru Alanı: Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Kayıtları, btdd.org.tr, E.T. 20/05/2022.
- Bıyıklıoğlu, T., (1992), *Trakya'da Millî Mücadele*, C.I, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Binark, İ., (1996), *Balkan Ülkelerinin Tarihi Kaynakları Bakımından Başbakanlık Osmanlı Arşivinin Önemi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- Çakal, Şirin E., (2020), *Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı'nın Türkiye'de Dernek Çatısı Altında Örgütlenme Süreci*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslar İlişkiler Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- Erdem, N., (2021), Nüfus Mübadelesi ve Batı Trakya Türkleri, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Türk-Yunan İlişkileri Özel Sayısı, 139-151.
- Gökçen, S., (2003), Yunanistan'ın Batı Trakya Politikası: Batı Trakya Türklerinin Sorunları, *Atatürk Dergisi*, 3, (3), 49-65.
- Halaçoğlu, Y. ve Halit, E., (1992), Batı Trakya, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Cilt. 5, ss.145-147), Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- İlker, A. (2005), Batı Trakya Türkleri, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 9, (33), 613-652.
- İnalçık, H., (2012), Osmanlı Döneminde Balkanlar Tarihi Üzerine Yeni Araştırmalar, *Güneydoğu Avrupa Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Dergisi*, 1, (1), 1-10.
- Jelavich, B., (2013), *Balkan Tarihi 18.ve 19. Yüzyıllar*, C. I, Küre Yayınları, Küre Yayınları, İstanbul.
- Kara, H. (2020). Sultan II. Abdülhamid dönemi Balkanları üzerine bir değerlendirme: Goltz Paşa'nın Balkan meselesine dair görüşleri. *Anemon*, 8(2), ss. 546-558.
- Karaca, E. (2010), Ahmet Ağaoğlu'nun Kaleminden Şarki Anadolu Islahatı (1913-1914), *Gazi Akademik Bakış Dergisi*, 6, 15-26.
- Oran, B., (1986), *Türk Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu*, Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları, Ankara.
- Osmanlı Belgelerinde Batı Trakya*, (2009), Başbakanlık Devlet Arşivleri Yayınları, Ankara.
- Pınar, M., (2016), Tek Parti Döneminde Pomaklar (1923-1946), *Tarih Okulu Dergisi*, 25, 803-835.
- Sancaktar, C., (2011), Balkanlarda Osmanlı Hakimiyeti ve Siyasal Mirası, *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 2, (2), 27-47.
- Yetim, F., (2011), Osmanlı İmparatorluğu'nun Dağılma Döneminde Balkan Milliyetçiliği ve Büyük Güçler, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 285-296.

EXTENDED ABSTRACT

The geography where the Ottoman Empire, which assumed the mission of being the only representative of the Turkish-Islamic identity in the near term, was founded and strengthened, was partially the Balkans. The Turkish-Islamic culture, which he placed in this region for nearly six centuries, when he continued his dominance, naturally took very deep roots. The population settled in this region with the settlement policy it followed made the region prosperous socially and economically during the periods when the state was strong. However, just as the region played an important role in the establishment of the Ottoman State, it was also important as the region where the first sparks emerged in the process of the collapse of the state. The existence of the Ottoman Empire came to an end in the nineteenth century, with the impact of important developments such as the First World War, which took place on a global scale. After the collapse of the state, the Turkish-Islamic population remaining in these regions, especially in Western Thrace, was significantly affected by these developments. Due to the nation-state policies followed by the modern Balkan states that achieved their independence, their existence was not accepted and they were marginalized. The Republic of Turkey, from the very first moment of its establishment, has endeavored for the Turks of Western Thrace to live a prosperous life. "Minority Rights" for the Turks of Western Thrace was obtained with the struggle he gave at the Lausanne Conference. "Western Thrace Immigrants Aid Association" was established for the Western Thrace Turks, who were constantly on the agenda after the establishment process. In this study, the activities of the Western Thrace Turks and the activities of the association, which was established to express their problems and find solutions in the historical process, were examined.

The Turkish nation, which has a nomadic society structure in terms of culture, has continued the phenomenon of "migration" as a necessity of their lives throughout history in order to make their own customs dominant in different geographies of the world. The Ottoman Empire, which acquired Anatolian lands, wanted to dominate the Balkan geography with the Turkish-Islamic synthesis. The settlement policy applied for this purpose has made this region a livable prosperous region. While doing this, an environment of peace and tranquility known as the "Pax Ottoman" was provided to the non-Muslim population, who were the previous inhabitants of the region. It has never applied a cultural exploitation to their lives, religions, and the language they speak. The most important indicator of this situation is the modern Balkan states that exist today. If they had been subjected to cultural pressure during the long years they were under Ottoman rule, the traces of the arguments (language, religion, education, etc.) they needed and used when establishing their own nation-state would have been lost.

The most fundamental stone that the Republic of Turkey has used since its foundation to build its existence is the ancient culture of the nation. One of the most constant elements of this culture is tolerance and benevolence. It has embraced and embraced the oppressed nations in any part of the world, even if they are not their own kin. The Republic of Turkey followed the path followed by other states established within the framework of Turkish-Islamic civilization before it. This historical mission has been regarded as a duty that the established Turkish states must carry out as a legacy on their shoulders. For this reason, Western Thrace Turks considered the Republic of Turkey as their homeland and found the opportunity to continue their lives here. By establishing the "Western Thrace Turks Solidarity Association", which is our working subject here, they ensured that the aid provided by the state reaches their destination. The existence of this association has helped the Western Thrace Turks, who had to leave their homeland and come, to hold on to life.

The Western Thrace region is an important geography for the Balkans, and thanks to the system implemented by the Ottoman Empire, it has become a region where the Greek and Turkish populations live in peace. In a sense, the Western Thrace Turks, who were our subject during the signing of the Treaty of Lausanne, which is the founding declaration of the Republic of Turkey, were seen as the main inhabitants, just like the Greek citizens living in Istanbul, due to their ancient culture in the region, and for this reason, they were excluded from the exchange to be made. The Republic of Turkey has remained faithful to the commitment it has made, and has not kept Greek citizens separate from Turkish citizens and has not forced them to any pressure or coercion. However, the Greek government started a programmed pressure and coercion process in almost all religious, ethnic, economic and social fields against the Turks living in Western Thrace. In fact, although this situation was made in front of the eyes of the whole world public opinion, it did not receive any reaction. When the oppression and coercion became unbearable for the Western Thrace Turks, the Motherland Turkey was seen as the only salvation solution. Under very difficult conditions, they had to leave the peaceful environment in their region and immigrate to the Republic of Turkey in a desperate state. Western Thrace Turks, who came to Turkey without having the opportunity to evaluate both the difficulties of the immigration conditions and the savings they had gained over the years, found themselves in the economic difficulties that were the founding years of the Turkish Republic. However, the Republic of Turkey has never lost its support to the Turks of Western Thrace at every point. The first immigrants, who overcame the difficulties of the migration process and settled in Turkey, took care of almost every problem of the immigrants who came after them, thanks to the association they established under the name of "Western Thrace Turks Solidarity Association" in order to support this difficult process of their relatives and acquaintances. As their own organization, they provided all the necessary support to all the economic and social problems they had to struggle with, and they also assumed important duties in the administration of the aid that the Republic of Turkey would give them.

EKLER

Ek-1: Batı Trakya Türkleri Yardımlaşma Derneği Faaliyet Raporu Örneği

Batı Trakya Göçmenleri Yardımlaşma
Derneğinin 15 Şubat 1959 tarihindeki İdare
Heyeti RAPORU.

Sayın Üyelerimiz ve değerli misafirlerimiz ;

Bundan evvel 22 Aralık 1957 günü yapılan mutlak senelik Genel Kongremizde Derneğimizin Merkez İdare Heyeti vazife ve mesuliyeti bizlere tevcih buyurulmuştu. İdare Heyetimiz, üzerine aldığı bu mükaddes ve mesuliyetli vazifesini güveninize lâyık şekilde başarabilmek için her hafta Çarşamba günü akşamları toplantılar yaparak Derneğimize ait işler hakkında müzakerelerde bulunmuş, aldıkları kararları ilgili mekenlar nezdinde de takip etmek suretiyle azamî gayret ve faaliyette bulunmuştur.

Her sene olduğu gibi bu sene de çalışmalarımızın esasını oluştüren günümüzde gösterilen ve Derneğimizin kuruluş ve maksadının başında gelen içtimai yardımlaşma, mesken davası, hastalara yardım, yitsek bahsil yapmakta olan Üniversiteli gençlerimize burs ve Hükümet yardımlarına sağlamağa çalışmak ve devamlı surette serbest göçmen olarak yurdumuza gelmekte olan kardeşlerimize gerek resmî mekenlar nezdindeki işlerinde ve gerekse iş bulmak hususunda yardım ve rehberlik yapmak gibi lüzumlu hususlar teşkil etmiştir.

İçtimai yardımlaşma

Göçmen kardeşlerimiz arasında ihtiyar, hastalıklı, dul ve kimsesiz kadınlarla yardıma muhtaç öğrenciler vardır. İdare Heyetimiz bu gibilere her sene olduğu gibi sayın üyelerimizden gördüğü yardım nisbetinde ancak ayda 10 - 15 lira kadar bir yardıma bulunabilmektedir. Bu zamanda bu kadar az bir yardımla geçinmek imkânsız olmakla beraber hiç olmazsa günde birer okmek alabileceklerini düşünürsek yine az çok bir yardım sayılabilir. Bu miktardan arttırılması lazımdır. Bunun temini de sayın üyelerimizin gösterecekleri himmet ve gayrete bağlıdır. Sayın hemşehrilerimizden vaziyetleri müsait olanları her şeyin pahalı ve ihtiyaçların çok fazla olduğu bu zamanda yardıma muhtaç olan bu zavallıların ihtiyaç ve azıraplarına biraz olsun hafifletmek için hanıyyet ve fedakarlık göstermeğe davet etmeyi insani ve vicdani bir vazife saymaktayız. Muhterem hemşehrilerimizin bu insani yardımdan çekinmeyeceklerine güvenimiz vardır.

Hastalara yardım

Bundan başka gerek göçmenler, gerekse Batı Trakyalı kardeşlerimiz arasından tedavi olunmak üzere her gün yurdumuza bir çok hastalar gelmekte ve bunlardan fakir ve muhtaç olanlar Derneğimizin yardım ve delâletiyle hastahanelere yatırılarak tedavilerine çalışılmakta ve bazalarına da ilaç tedarik edilmek suretiyle yardımlar yapılmaktadır.

Mesken Davası

Malumunuz olduğu üzere Batı Trakyalı kardeşlerimiz arasında henüz çözülmüş, çocuğunu barındırabilecek bir ev edinmemiş olanlara uzun vâdeli kredi ile birer mesken temini maksadıyla kuruluşu bir kooperatifimiz vardır. Bu kooperatifin İdare Heyeti bu meseleyi ciddi surette ele almış ve bir netice istihsalı için olindan gelen gayretli göstermiştir. Yapılacak evler için lüzumlu arsa satın alınmış, planları yapılmış, projeleri hazırlanmış, imar Müdürlüğüne kabul olunmuş, gerekli kredinin verilmesi hususunda Başvekâlete nupuscağı edilmiş, keffiyet imar Vekâletine havale edilmiş, İmar Vekâletince Emlak ve Kredi Bankasına emir verilmiştir. Ancak kredinin temini için bir takım formalitelerin ikmalî icap etmektedir. Bunların da bir kısmını hazırlanmış, geri kalanları da hazırlanmak üzeredir. Yalnız kredinin alınıp işe başlanması için bunların Belediye Meclisince de tasdikinde gerekmektedir.

030	01		123	280	7
-----	----	--	-----	-----	---

2

Ek-1: Batı Trakya Türklerinin Edirne sınırında çektiği zorluklar hakkında.

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAİRE BASKANLIĞI (BOA)

